

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium
Pedagógiai Programjáról

Készítette:
Bíró Gábor
közoktatási szakértő
szakértői engedély száma:
005722-02
Tf: 30-619-0401
Kisvárda, Bessenyei u. 5.
4600

Bevezetés

A sárospataki Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Programja és annak szerves részét képező helyi tanterv véleményezésére kaptam megbízást. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka alapját és a működés jogszerűségét biztosító dokumentum ez évi módosítását, illetve a helyi tanterv teljes felülvizsgálatát a Nemzeti Alaptanterv írta elő a hatosztályos gimnáziumok számára, abból a helyzetből adódóan, hogy

- egyrészt a közoktatási törvény (a továbbiakban KT) 131.§-a előírja a tankötelezettség kiterjesztését a tanulók 18 éves koráig és ennek megvalósítása fokozatosan, felmenő rendszerben lép, illetve lépett életbe,
- másrészt a NAT módosításával tovább erősödött a kompetencia alapú oktatás szemlélete a közoktatásban, mely az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák elsajátításának megjelenését teszi szükségessé az iskolai tantervekben, a kerettantervekben és a tankönyvekben.

Az előbbiekből az következik (és a jogszabály is így rendelkezik), hogy a felülvizsgálati kényszer a helyi tantervre vonatkozik, ezért – bár az intézmény a nevelési programon is végzett kisebb módosítást – elsősorban a helyi tanterv véleményezésére koncentráltam.

Munkám során a következő jogszabályokra támaszkodtam:

- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
- 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatói intézmények működéséről
- 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról
- 40/2002. (V. 24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről

Az általános rendelkezések érvényre jutása

Először a pedagógiai program és a Nemzeti Alaptanterv összhangját vizsgáltam. Azt állapítottam meg, hogy a dokumentum szellemiségében, céltételezésében is harmonizál a NAT törekvéseivel. A sok összehasonlításra alkalmas irányelv közül külön kiemelem a sajátos tanulásszervezési technikák alkalmazása szempontot, mert ennek kidolgozása példaértékűen jól sikerült. Ez azért fontos, mert a kooperatív, projekt, cselekvéses stb. technikák nélkül a különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű gyerekek, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelésének, oktatásának feladatai nem végezhetők el, és ezzel természetesen sérül a tanulási esélyegyenlőség segítésének elve is. Az intézmény e területeken az országos Arany János Tehetséggondozó Program végrehajtása révén minden bizonnyal már eddig is élen járt, így egyáltalán nem okoz gondot számára az adaptív tanulásszervezési eljárások beépítése a pedagógiai gyakorlatba.

A kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok megfelelő súllyal és prioritással jelennek meg az anyagban, mely megfelelő szakszerűséggel használja a NAT fogalmi rendszerét. Még ettől is jobb eredményt kapnánk, ha az egyébként jó szerkezet egy áttekinthető tartalomjegyzék formájában is segítené az olvasót.

Az intézmény helyi tantervként a kerettanterveket építette be programjába, ami egy laikusnak kényelmesnek tűnhet, de valójában az intézmények közötti átjárhatóság, az intézménybe

különböző felkészültségű tanulók, a rendelkezésre álló taneszközök és a gazdasági racionalitás szempontjából egy hasznos, praktikus és szakszerű megoldás. A különböző tantárgyak anyagainál a közép-, sőt az emelt szintű érettségi vizsgakövetelmények is rendre megjelennek. A tantervek egészen az érettségi előkészítő foglalkozások szintjéig kidolgozottak. Javaslatként talán az megfogalmazható, hogy szerencsés lenne, ha a szóbeli érettségi témaköröknek (melyeknek hangsúlyosan kell megjelenüek, különösen, ha szabadon választott témakör is van) egy külön fejezetet szánna az intézmény.

A mindennapi testedzés céljait szolgáló foglalkozások, az iskolai sportkör foglalkozásai beépítésre kerültek, ami azért is fontos, mert ebben a tanévben ezeken a területeken várható állami ellenörzés.

Az életvitel és gyakorlati ismeretek modulja az osztályfőnöki tantárgy keretében integráltan szerepel. Az osztályfőnöki tantervek célzatosan, a többi tanterv a tantárgyi sajátosságoknak megfelelően biztosítják, hogy a tanulók elsajátíthassák az egészségfejlesztéssel, a fogyasztóvédelemmel, a környezetvédelemmel, a közlekedésre neveléssel, a társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes konfliktuskezelő technikákkal összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására az infokommunikációs technológiák alkalmazásával.

Az intézmény a rendelkezésre álló óraszámok és a tanulói terhek figyelembe vételével határozta meg a természettudományos tantárgyak órakereteit, melyek összesen elérik, sőt sok esetben túl is lépik az Ember és természet műveltségterület NAT által ajánlott százalékos mértékeit. Teljesül tehát a NAT azon előírása, hogy a helyi tantervnek biztosítania kell, hogy a tanulók megismerjék és elsajátítsák a korszerű, a XXI. századnak megfelelő természettudományos ismereteket oly módon, hogy a természettudományos ismeretek oktatásának súlya növekedjen.

A tanórai foglalkozások iskolai megszervezésére vonatkozó rendelkezések érvényre jutása

Az intézmény a Kt 52. §-ának és a NAT által engedélyezett óraszámok alapján és a százalékos ajánlások figyelembe vételével dolgozta ki a képzések hálórterveit. Egy tekintetben azonban az alkotók figyelmét elkerülhette az emelt szintű képzésekre vonatkozó szabályozás.

NAT 3.§ (5) Az emelt szintű oktatást

a) valamennyi tantárgy esetében - a b) pontban foglalt kivétellel - legalább heti négy,
b) **élő idegen nyelv** (beleértve a latin nyelvet is), matematika, magyar nyelv és irodalom, továbbá a nemzetiségi nyelv és irodalom **esetén legalább heti öt tanórai foglalkozás biztosításával lehet megszervezni.**

Kt. 28. § (4) „...Tizenharmadik évfolyamon fejeződhet be a nevelés és oktatás a gimnáziumban akkor is, ha a kilencedik évfolyamon legalább a kötelező tanórai foglalkozások negyven százalékának megfelelő időkeretben idegen nyelvből, illetve a nemzetiségi és a kisebbségi nyelvből intenzív nyelvi felkészítés folyik, továbbá a gimnázium **a tizedik-tizenharmadik évfolyamon emelt szintű oktatás keretében** felkészíti a tanulót az adott nyelvből az emelt szintű érettségi vizsga letételére.”

Álláspontom szerint az intézmény néhány idegen nyelvi előkészítő évfolyamon nem teljesíti az ötévfolyamos képzésre vonatkozó előírást, mert az angol nyelv időkerete öt helyett csak négy óra. Ez a helyzet, - igaz más tantárgy (javasolt informatika és/vagy tanulásmódszertan) kárára - könnyen korrigálható.

A helyi tantervből előírás szerint kiolvasható, melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken adott évfolyam adott osztályának valamennyi tanulója köteles részt venni, illetve melyek azok a kötelező tanítási órák, amelyeken a tanulónak a választásra felkínált tantárgyak közül kötelezően választva, a helyi tantervben meghatározott óraszámában részt kell vennie. A tanterv az angol nyelv elsajátítását minden tanuló számára biztosítja.

A tanulói értékelés helyi szintű szabályozása

A terület részletesen, helyenként tudományos igénygel (diagnosztizáló, formatív, szummatív mérés) kidolgozott, a szaktárgyi mellett tartalmazza a magatartás és szorgalom értékelésének alapelveit is. Fontos kiemelni az évvégi vizsgák rendszerét és gyakorlatát, melyek motiváló erejük folytán fontos építőkövei a fejlesztő munkának. A precizitás ezen a területen azért is elengedhetetlen, mert a tanuló értékelése, az évközi érdemjegyeinek megállapítása, a tanuló minősítése, félévi és év végi osztályzatai ellen csak a helyi tantervben rögzített értékelési eljárások megsértése esetén lehet jogorvoslással élni.

A helyi tanterv a fentiek mellett tartalmazza az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételeit és az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit.

Összességében egy átgondolt, előremutató pedagógiai koncepcióval rendelkező, igényes tartalommal elkészített, a jogszabályi előírásoknak megfelelő Pedagógiai Program került Sárospatak Város Önkormányzati Képviselőtestülete elé. A szakmai véleményemben megfogalmazott néhány javaslatot megfontolásra ajánlom, az Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium Pedagógiai Programját elfogadásra javaslom.

Kisvárd, 2009. szeptember 3.

Bíró Gábor
közoktatási szakértő
szakértői engedély száma: 005722-02
Tf: 30-619-0401
Kisvárd, Bessenyei u. 5. 4600